

MARS 2003

Aktstycket

Medlemsblad från ArkivCentrum Örebro län

Verksamhetsberättelse 2002 för Folkrörelsernas arkiv i Örebro län

Möten

Styrelsen har under året haft fyra sammanträden. Årsmötet hölls den 25 mars på Örebro universitet. 64 medlemsorganisationer hade sänt ombud. Utöver ombuden deltog 23 personer i mötet. Efter årsmötet presenterades Örebro universitet och dess humanistiska institution av dess prefekt *Sören Klingnéus*. Därefter presenterade *Thord Strömberg* den historiska forskningen vid institutionen och fokuserade därvid på ett projekt om storkommunreformen från 1952. Slutligen redogjorde amanuensen *Anna Pettersson* för sin studie om tillkomsten av Axbergs storkommun. Efter mötet bjöd arkivet på kaffe och kaka i Forumhuset och dagen avslutades med att *Sören Klingnéus*, *Gunnela Björk* och *Ingrid Åberg* visade runt i de nya och fräscha lokalerna.

Organisation

Arkivet är medlem i Folkrörelsernas arkivförbund, Föreningen Bergslagsarkiv, Örebro läns idrottshistoriska sällskap, Svenska Arkivsamfundet, Svenska Historiska Föreningen, och Föreningen Liv i Sverige.

Yvonne Bergman är kassör i Folkrörelsernas arkivförbund och ingår också i arkivförbundets ekonomigrupp. Vidare är hon medlem i styrgruppen för Gräv på nytt-projektet, ett samarbetsprojekt mellan arkivförbundet, ABF och Arbetslivsmuseernas samarbetsgrupp. *Yvonne Berg-*

man är också suppleant i Örebro läns hembygdsförbunds styrelse och ledamot i Sveriges hembygdsförbunds arkivkommitté.

Håkan Henriksson är ledamot i Folkrörelsernas arkivförbunds ADB-grupp.

Göran Henrikson är ordförande för Madli Kurdves minnesfond för nordiskt och baltiskt arkivsamarbete. *Henrikson* är sammankallande i Folkrörelsernas arkivförbunds valberedning. *Henrikson* är också ledamot i Föreningen Bergslagsarkivs styrelse. *Yvonne Bergman* och *Bo Fransson* är revisorer i föreningen.

Göran Henrikson var under året ledamot i Nämnden för enskilda arkiv. *Henrikson* har representerat Folkrörelsernas arkivförbund som expert i den statliga utredningen Ku2001:02 *Arkiv för alla*.

Medlemmar

Arkivets medlemsutveckling är för andra året i rad negativ. Sex nya organisationer har visserligen tecknat medlemskap i Folkrörelsernas arkiv under 2002. Samtidigt kan tyvärr noteras att många medlemsorganisationer också i år har upphört, slagits ihop eller är vilande. 15 medlemmar har avförts under året och medlemsantalet har minskat från inledande 454 medlemmar till 445 vid senaste årsskiftet.

Nya medlemmar 2002

Teaterföreningen Lyset (Karlskoga)
Åsta-Djupdalens vägsamfällighet
Bergslagens rasfjäderfäförening

NTF Örebro län
Örebro Poesivänner
Örebro läns hushållningssällskap

Avförda medlemmar 2002

Hallsbergs lottakår
Mosås vägförening
Närkes Fältbiologiska ungdomsförening
Bydegillet Karlskoga
Örebro dragspelsklubb
Örebro ABF-avdelning
ABF Karlskoga-Degerfors
Glanshammar-Lillkyrka centeravdelning
Svenska Lantarbetareförbundet avd 4 Bergslagen
Förstamajblommans lokalkommitté i Sköllersta
Boxningsklubben Avance, Karlskoga
Wasa socialdemokratiska förening, Örebro
Lokalförening 264 Bergfast av IOGT-NTO (Östansjö)
Hälsöfrämjandet i Örebro
Örebro FN-förening

Personal

Magnus Jerlström har arbetat heltid under 2002. *Göran Henrikson* och *Bo Fransson* var tjänstlediga två månader var och arbetade i övrigt heltid under året. *Håkan Henriksson* har arbetat heltid i 8 månader och *Karin Sjöstedt* har arbetat 75 % under första halvåret och var sjukskrivnen under det andra. *Yvonne Bergman* arbetade deltid till den 1 oktober och därefter heltid. *Per Roth* arbetade heltid från och med den 1 juni.

Olle Bergström har som tidigare år arbetat ideellt på arkivet under 2002. Också *Inger Dahlin* har arbetat ideellt på arkivet under året.

Ingegerd Alfsdotter Granström praktiserade på arkivet i december månad.

Arkivets styrelse

Arbetsutskott

Ordförande	Thord Strömberg, Lokalhistoriska Sällskapet i Örebro län
V ordförande	Bo Zetterlund, Örebro läns bildningsförbund
Sekreterare	Göran Henrikson, arkivchef, adjungerad
Kassör	Inger Martinsson, Örebro läns bildningsförbund
	Ingvär Andersson, Sveriges Blåbandsförbund
	Ragnar Åberg, Örebro kristna samarbetsråd

Övriga

Lennart Bondesson, Kristdemokraterna Örebro
 Helge Hagberg, Örebro socialdemokratiska arbetarekommun
 Gunilla Lindholm, Örebro kommunaltjänstemannaförening
 Hans Lundell, Karlskoga bildningsråd
 Lasse Sjöberg, Örebro läns landsting
 Brita Molin, Örebro kommun

Ersättare

Christer Blohm, Örebro Sportklubb Alliansen
 Sedin Keljalic, Verdandi Hallsberg
 Karin von Kronhelm, Adolfsberg-Mosjö villaägareförening
 Lars B Stenström, Örebro Södra Rotaryklubb
 Conny Sandberg, Örebro läns hembygdsförbund
 Eivy Åman Nilsson, LO-distriktet Örebro län
 Åke Gustafsson, Örebro läns landsting

Revisorer

Ordinarie

Lennart Andersson, Studieförbundet Vuxenskolan i Örebro län
 Lilian Wistrand IOGT-NTO, Örebro län

Ersättare

Christina Håll-Björk, Örebro läns hyresgästförening
 Björn Hagel, Örebro ABF-avdelning

Valberedning

Ingrid Svedlund, Hallsbergs socialdemokratiska arbetarekommun (sammankallande)
 Göran Henrikson, adjungerad
 Bengt Persson, Sällskapet Gamla Örebro
 Agneta Thörnblad, Adolfsberg-Mosjö villaägareföreningen

På ArkivCentrum arbetar de bägge arkivföreningarna Folk-rörelsernas arkiv och Örebro läns företagsarkiv på ett väl integrerat sätt. Det innebär att Företagsarkivets personal i hög grad har varit med och delat på arbetet på ArkivCentrum, framför allt när det gäller servicen mot besökare och forskare.

Personalsituationen har varit relativt god under året. Inkomster från olika uppdrag och projekt gjorde det möjligt att engagera *Magnus Jerlström* och *Per Roth* under större delen av året, en värdefull och nödvändig förstärkning. Arkivet är extremt beroende av sina medarbetare och det finns få marginaler att spela med. Behovet och betydelsen av dessa engagerade och kunniga kolleger är stort.

Den ökade efterfrågan på ArkivCentrums tjänster och den »höga profil« de bägge arkivföreningarna gemensamt söker hålla ställer stora krav personalens krafter och uthållighet.

Ekonomi

Arkivets kostnader finansierades under året till sin huvuddel (49,2 %) av Örebro läns landsting (2001 – 46,91 %). Arkivchefen samt en hel och en trefjärdedelstjänst finansieras direkt av landstinget och arkivet självt har finansierat två två-tredjedelstjänster. Arkivets självfinansieringsgrad var under året 25,1 % (2001 – 23,31 %).

Örebro kommun och Nämnden för enskilda arkiv är också två viktiga bidragsgivare till verksamheten. Örebro kommun har tagit kostnaderna för en trefjärdedelstjänst på arkivet. Bildningsförvaltningens bidrag till arkivet är viktigt men underdimensionerat och motsvarar

trots en höjning under året med 15 000 kr till 215 000 kr endast 7,01 % av omsättningen (2001 – 7,23 %).

Under 1998 infogades läns-folkkrörelsearkiven i det statliga systemet med sk stödenheter i likhet med andra länskulturinstitutioner. Från och med 1999 har detta stöd inte längre varit knutet till arkivchefslönen utan blivit ett allmänt verksamhetsbidrag.

Den insats som arkivets egna medlemsorganisationer står för genom sina medlems- och hyllavgifter är helt avgörande för föreningens ställning och en av grundpelarna i verksamheten. Under föregående år var intäkten sammantaget 326 600 kr (2001 – 274 175 kr) och ökningen från 2001 beror på den ändrade konstruktionen på hyllavgifterna som trädde i kraft under 2002, där hyllmeteravgiften tas ut från första påbörjade metern.

Ett viktigt tillskott utgör inkomsterna från uppdraget i Karl-skoga kommun. Under året har arkivet mot ersättning förtecknat Hushållningssällskapets arkiv vilket inneburit stora inkomster. Försäljningen av arkivets senaste bok har också varit ekonomiskt betydelsefull.

Så länge inte intäkterna från bidragsgivarna ökar är arkivet starkt beroende av ökande egna inkomster såsom medlems- och hyllavgifter, försäljning, projekt och uppdragsinkomster. Inkomsterna från dessa verksamheter var under året ovanligt höga och har åstadkommit genom stora ansträngningar av personalen. Årets verksamhet har genererat ett mindre överskott.

För detaljer i ekonomin hänvisas till sammanställningarna på sidorna 5–7.

Spännande leveranser

Under 2002 har 241 (2001 – 204) leveranser inkommit till arkivet med en sammanlagd volym på 57,9 hyllmeter (2001 – 147,47). Det är ökning i fråga om antal men en kraftig minskning i fråga om volym. Volymökningen har återgått till en mer normal nivå i förhållande till året innan då övertagandet av Örebro läns hushållningssällskaps arkiv enbart omfattade 105 meter.

Om man ser till materialet ur geografisk synpunkt så utgör arkiv från länsorganisationer 28,56 % av den inkomna volymen (2001 – 75 %), medan riksorganisationerna står för 3,6 % (2001 – 4%). Andelen material från föreningar i länets kommuner domineras av Örebro kommun som står för 45,8 % (2001 – 14 %) av det totala inflödet. Material från övriga kommuner utgör endast 19 % (2001 – 7 %). Material från organisationer med större eller mindre distrikt än Örebro län utgör 2,9 % av den inlämnade volymen. Material från Örebro kommun dominerar alltså inflödet under år 2002 tillsammans med läns- och andra distriktsorganisationers arkiv. Det är en normal bild.

Om man ser på det inkommande materialet ur organisationssynpunkt så dominerar handlingarna som vanligt från sk övriga organisationer, dock inte så stort som tidigare år: 32 % (2001 – 78 %). Hushållningssällskapets leverans 2001 var bakgrund till den höga siffran för det året. För ovanlighetens skull är personarkiv och samlingar nästa stora kategori och handlingar av det slaget utgjorde hela 17,7 % av volymen (2001 – 1,62 %) vilket bland annat hänger samman med

Johan Lindström Saxons omfattande arkiv och trycksaks-samling: 7,97 hyllmeter. Därefter kommer fackliga organisationer med 14 % (2001 – 8 %), idrottsorganisationer med 10,8 % (2001 – 1,47 %) och ekonomiska organisationer med 8,6 % (2001 – 0,54 %). De religiösa organisationernas material utgjorde 7 % (2001 – 4 %). De kulturella organisationernas material utgjorde 3,6 % av den inkomna volymen (2001 – 3 %). De politiska organisationernas material utgjorde 3,2 % (2001 – 1 %). Material från nykterhetsrörelsen utgjorde 2,6 % av de inlämnade materialet (2001 – 2 %).

De tre största leveranserna utgjordes av arkiven från Johan Lindström Saxon (7,97 m), Nationalföreningen för Trafiksäkerhetens främjande (NTF) Örebro län (7,31 m) och Idrottsklubben Sturehov, Örebro (5,74 m).

Av inkommande arkiv kan förutom de ovan anförda följande nämnas som exempel på den stora spännvidden i det strida inflödet av handlingar: Avelsföreningen för den ädla hästavelns förbättrande inom Örebro län, Degerfors fredsförening, Fria moderata studentföreningen Engelbrekt, Örebro, Folkkampanjen mot atomkraft i Nora, Frihetliga bollklubben Yra, Örebro, Frälsningsarmén i Kopparberg, Jannelunds kloakförening, Erik Lindéns bild- och klipp-samling, Lindeortens LS, Linde-Storådalens biodlarförening, Noraortens hingstförening, Ström-torps bastuförening, Åsbro-Lerbäcks lottakår, Örebro flyg-lottakår, Örebro läns fjäderfä-avelsförening, Örebro läns skolkök, Örebro socialdemokratiska veteranförening, samfundet Örebro stads- och länsbiblioteks vänner.

21 st HSB-föreningar har lämnat in sina arkiv. De många handikapporganisationerna har också i ökad utsträckning börjat lämna in sina handlingar till arkivet

Nytt rekord i ordnings- och förteckningsarbetet

Det ordnade beståndet har vuxit med 1752 volymer (2001 – 330) vilket motsvarar 96,67 hyllmeter (2001 – 18,4). Dessa utgörs av 51 nyförtecknade arkiv, (2001 – 58) med 1 484 volymer, (2001 – 310) och 44 kompletterade och genomgångna arkiv, (2001 – 55) med en tillväxt på 268 volymer, (2001 – 20).

Folkrörelsearkivet i *Karlskoga* har tagit emot 25 accessioner omfattande 10,7 hyllmeter (2001 – 41 st). En arkivbildare (2001 – 1) har förtecknats. Det färdigordnande beståndet har vuxit med 33 (2000 – 21) volymer.

Den mycket stora ökningen av antalet färdigförtecknade volymer under 2002 beror på en ökad satsning på förteckningsarbetet och bättre tillgång till personal. Av stor betydelse var att ordningsarbetet med Hushållningssällskapets arkiv (962 volymer) fullt ut finansierades av organisationen själv. Riksföreningen Vita Bandets arkiv (214 volymer) ordnades huvudsakligen under 2001, men blev färdigt under 2002 och har förts till det året i statistiken.

Styrelsen har under året beslutat att stora organisationer med omfattande arkiv i framtiden ska ersätta arkivet för ordnings- och förteckningsarbetet.

De tre största förtecknade arkiven under 2002 var Örebro läns hushållningssällskap (52,91 m), Riksföreningen Vita Bandet

Sammanställning över intäkter och kostnader för Folkrörelsernas arkiv 2002–2004

	Bokslut 2002	Budget 2003	Budget 2004
<i>Intäkter</i>			
Statsbidrag	218 136	224 000	250 000
Landstingsbidrag	297 000	322 000	347 000
Kommunbidrag	215 000	215 000	250 000
Medlemsavgifter	146 550	150 000	150 000
Hyllavgifter	180 100	185 000	190 000
Försäljning	117 203	30 000	100 000
Administrativa intäkter	316 472	100 000	100 000
Folkparksprojektet	60 145	250 000	200 000
Övriga bidrag	–	75 000	75 000
Räntor	7 980	10 000	–
<i>Summa</i>	<i>1 558 586</i>	<i>1 561 000</i>	<i>1 662 000</i>
<i>Kostnader</i>			
Lokalkostnader	566 352	590 000	590 000
Personalkostnader	561 546	375 000	350 000
Administration	90 188	100 000	100 000
Resor/traktamenten/ konferenser	38 621	40 000	40 000
Porton/frakter	33 828	36 000	37 000
Telekostnader	26 916	30 000	30 000
Litteratur/tidskrifter	13 920	15 000	15 000
Representation	2 834	5 000	5 000
Marknadsföring	19 080	25 000	25 000
Föreläsningar/ arrangemang	6 773	10 000	10 000
Folkparksprojektet	60 145	250 000	400 000
Avskrivningar/inköp	81 746	75 000	50 000
Övrigt	11 616	10 000	10 000
Årets resultat	45 021	–	–
<i>Summa</i>	<i>1 558 586</i>	<i>1 561 000</i>	<i>1 662 000</i>

(11,77 m) och Örebro läns hyresgästförening (7,15 m).

Ordnings- och förteckningsarbetet har varit utomordentligt framgångsrikt under året och några arkiv med osedvanligt stort forskningsintresse har blivit tillgängliga för den intresserade. Hit hör naturligtvis det i januari 2003

tvåhundraårsjubilerande Örebro läns hushållningssällskaps arkiv som erbjuder den agrarhistoriskt intresserade lysande möjligheter till intressanta frågeställningar. Vita bandets arkiv innehåller ett fint material för den kvinno- och socialhistoriskt intresserade och Saxons arkiv med korrespon-

Sammanställning över samtliga medel för driften av Folkrörelsernas arkiv i Örebro län 2002

	Absoluta tal	%
Staten		
Enskilda nämnden	218 136	
Framtidens kultur	60 145	
<i>Summa statliga medel</i>	<i>278 281</i>	<i>9,1</i>
Örebro läns landsting		
Kostnad för arkivchefstjänst	432 000	
Kostnad för 1,75 arkivarietjänst	771 895	
Verksamhetsbidrag	297 000	
Bidrag till Arkivens Dag	7 000	
<i>Summa landstingsmedel</i>	<i>1 507 895</i>	<i>49,2</i>
Örebro kommun		
Bildningsnämnden	215 000	
Axberg-Hovsta KDN: kostnad för 75 % arkivarietjänst	201 341	
<i>Summa Örebro kommun</i>	<i>416 341</i>	<i>13,6</i>
Karlskoga kommun		
Kostnad för arkivdepå	55 000	
Kostnad för forskar-/arkivservice	38 000	
<i>Summa Karlskoga kommun</i>	<i>93 000</i>	<i>3,0</i>
Egna medel		
Medlems- och hyllavgifter	326 650	
Försäljning	117 203	
Rörelseintäkter	316 472	
Räntor/fonder	7 980	
<i>Summa egna medel</i>	<i>768 305</i>	<i>25,1</i>
<i>Summa totalt</i>	<i>3 063 822</i>	<i>100,00</i>

densen från hans tidningsmannabana torde vara av stort intresse för kultur- och presshistorisk forskning.

Arbetet med Hushållnings-sällskapets och Saxons arkiv har utförts av *Magnus Jerlström*, arbetet med Vita Bandet och Hyresgästföreningen av *Per Roth*.

Folkrörelsearkivet i Karlskoga

Sedan 1994 ansvarar arkivet också för skötseln av Folkrörelsearkivet i Karlskoga. Arkivet tillhandahåller kvalificerad forskarservice en dag varannan vecka på plats i Karlskoga. Arkivlokalen i Karlskoga bibliotek används som depå till Folkrörelsernas arkiv och föreningarna i Karlskoga, som har material på arkivet, har i de flesta fall blivit medlemmar i arkivet under samma förutsättningar som andra föreningar i länet. Arkivdepån i Karlskoga finansieras fullt ut av Karlskoga kommun och ett avtal mellan Karlskoga kommun och Folkrörelsernas arkiv reglerar ansvar och insatser parterna emellan. *Yvonne Bergman* ansvarar för arbetet i Karlskoga. *Per Roth* har varit den som under året skött öppethållande och service.

Under året har arkivet inte utfört några uppdrag åt Karlskoga kommun.

Aktstycket

Under 2002 utkom ArkivCentrums medlemstidning *Aktstycket* med fem nummer, varav ett sommar-, ett Arkivens Dag- och ett julnummer. Sommar- och julnumren trycktes i 900 ex. I *Aktstycket* publiceras kallelser och verksamhetsberättelser för folkrörelse- och företagsarkiven. Här ges också utrymme åt presen-

Balansräkning för Folkrörelsernas arkiv i Örebro län den 1 januari–31 december 2002

	2002-12-31	2001-12-31
<i>Tillgångar</i>		
Kassa	7 634,50	4 412,00
Organisationskonto	772 790,06	172 881,16
Avkastningsfond	0,00	129 447,16
Fakturafordringar	20 160,00	156 676,00
Förbetalda hyror	133 621,00	131 462,00
Övriga förbetalda kostnader	12 685,00	2 066,00
Övriga kortfristiga fordringar	0,00	542,50
Övriga fordringar	0,00	1 059,15
Fordringar Företagsarkivet	103 871,00	-16 615,55
Inventarier	1,00	15 531,00
<i>Summa</i>	<i>1 050 762,56</i>	<i>597 461,42</i>
<i>Skulder</i>		
Skatter, anställda	18 481,00	15 344,00
Fakturaskulder	101 948,00	325 885,50
Upplupna arbetsgivaravgifter	4 906,00	16 795,00
Övriga skulder	118 200,00	118 200,00
Sociala & andra avgifter	15 664,00	–
Reserverat personal & inventarier	130 000,00	130 000,00
Reserverat Folkparksprojektet	626 105,00	–
Övriga interimsskulder	0,00	800,00
Balanserat resultat	-9 563,08	7 530,07
Årets resultat	45 021,64	-17 093,15
<i>Summa</i>	<i>1 050 762,56</i>	<i>597 461,42</i>

tation av arkivmaterial och historiska artiklar och annat som kan vara av intresse för läsekretsen. Också under 2002 spreds Aktstycket till en allt bredare krets av politiker och andra beslutsfattare samt media som ett led i ArkivCentrums informations- och förankringsarbete. Aktstycket kan också läsas på ArkivCentrums hemsida.

Internet/hemsida

Idag utgör Internet ett viktigt kommunikationsmedel för allt fler. Att finnas på Nätet är absolut nödvändigt för en verksamhet som vill synas och som vill vara nåbar dygnet runt. Att satsa på en aktuell och attraktiv hemsida med informationsbredd och informationsdjup har hög angelägenhetsgrad för arkivet. En hemsida har öppet alla dygnets 24 timmar.

www.arkivcentrum.t.se är arkivets hemsidesadress. Bo Fransson är webbmaster. Han har utformat hemsidan och fyller den kontinuerligt med ett informativt innehåll. På hemsidan finns uppgifter om öppettider, arkivbestånd, nyheter och mycket annat. Här kan man också göra inköp från det sortiment av litteratur, vykort m m som finns på ArkivCentrum. Hemsidan har ett flertal länkar till andra hemsidor. Hemsidan har under 2002 haft 17 277 besök, (2001 – 20 420) besök. Anledningen till den minskade besöksfrekvensen är sannolikt att arkivet har fört över portalen *Karlskoga kultur & historia* i till Karlskoga kommun.

»Min barndoms hav var Hjälmaren«

I slutet av november 2001 utgavs i samarbete med föreningen Liv i Sverige arkivets åttonde bok. Den har titeln »Min barndoms hav var Hjälmaren« och är skriven av Rune Fors. Boken trycktes i 1200 exemplar. Huvuddelen av upplagan har sålts under 2002 och givit arkivet värdefulla inkomster. Av upplagan återstår i februari 2003 200 exemplar.

Avslutat brevprojekt

Det brevprojekt som initierats av Linköpings Universitet, Tema Teknik och Social förändring under 1997 och 1998 drivits tillsammans med universitetet avslutades formellt under 1999.

En registrering påbörjades i november 1998 med *Eva Dahlström* som hade till syfte att skapa ett digitalt register över de ca 5 000 inlämnade breven. Den registrering som gjorts 1998–2000 var analog men förberedd för digitalisering. *Inger Dahlin*

har under 2002 avslutat den omfattande registreringen. 5000 brev är nu registrerade digitalt på avsändare, mottagare samt topografiska och ämnesmässiga uppgifter.

Representation, studiebesök, kurser

Olle Bergström har deltagit i sammanträden med arbetsgruppen för *Läsaren. Bibliotek för väckelsehistoriska studier*. *Bergström* har också lagt ned ett omfattande ideellt arbete på uppbyggandet av det värdefulla biblioteket. Den 7 mars invigdes *Läsaren* högtidligen i samband med ett seminarium om *Emil Gustavsson*, en känd sångdiktare och förkunnare inom *Helgelseförbundet*. *Olle Bergström* och *Göran Henrikson* deltog i seminariet och representerade vid invigningen.

Den 7–8 februari deltog *Göran Henrikson* i länets Kulturting på *Bredsjögården*

Henrikson deltog vidare den 13–14 mars i Riksarkivets konferens för folkrörelsearkivens chefer i Stockholm.

Den 16–19 april deltog *Göran Henrikson*, *Håkan Henriksson*, *Bo Fransson*, *Yvonne Bergman* och *Karin Sjöstedt* i den första *Svenska Arkivveckan i Lund*. Folkrörelsernas arkivförbund höll samtidigt sin stämma där och *Göran Henrikson* representerade då arkivet.

Den 25 april deltog *Bo Fransson* och *Yvonne Bergman* i en konferens i Borlänge om Folkets Hus och Folkets park.

Den 16 maj deltog personalen på Bergslagsarkivs årsmöte och programaktiviteter vid Strömsholms kanalmuseum.

Den 30 maj representerade *Göran Henrikson* och *Yvonne Bergman* arkivet då Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek fyllde 100 år.

Arkivet har varit representerat på höstens tre sammanträden för Agenda Kulturarv, ett initiativ från Riksantikvarieämbetet, aningen genom *Göran Henrikson* eller *Yvonne Bergman*.

Henrikson och *Bergman* deltog i arkivförbundets höststämma i Stockholm den 19–20 november. *Göran Henrikson* deltog den 29.11–1.12 i ett nordiskt seminarium om enskilda arkiv i Oslo med det norska riksarkivet som arrangör. En redogörelse för seminariet har publicerats i Aktstyckets julnummer 2002.

Besökare

I ArkivCentrums forskarsals besöksliggare har under 2002 noterats 572 forskarbesök (2001–521 st). Liggare förs gemensamt för de bägge samverkande arkiven.

Ett antal gruppbesök har också avlagts på ArkivCentrum under året. 63 grupper (2001–48 st) omfattande 1045 personer (2001–881 st) personer besökte arkivet. Sammantaget blir antalet i forskar- och studiesal 1566 registrerade besök under 2002 (2001–1502 st), en viss stegring mot året innan i all synnerhet som Arkivens Dag år 2002 inte hölls i egna lokaler varför inte besökarna kan räknas ArkivCentrum till godo. Vid sidan av dessa registrerade besökare besöks ArkivCentrum kontinuerligt av människor som inte använder arkivmaterialet men som har andra ärenden till lokalerna och personalen. Brev-, mejl- och telefonförfrågningar är också mycket vanliga, men har inte bokförts. 2003 påbörjas en sådan registrering

Forskning

Arkivens omfattande källmaterial används fortlöpande av olika slags forskare, både fritidsforsk-

are, studenter och akademiska forskare. 2080 volymer (2001–1855 volymer) har tagits fram till forskarna 1360 från folkrörelsearkivets (2001–1139 st) och 720 (2001–716) från företagsarkivets magasin. Från folkrörelsearkivet har dessutom 19 volymer (2001–22 st) lånats ut utanför institutionen. Siffrorna för folkrörelsearkivets del innebär en ökning från föregående år.

Antalet arbeten gjorda på arkivets material är omfattande och visar i sin mångfald hur många olika forskningsinsatser som görs. Följande skrifter och uppsatser, helt eller delvis baserade på källmaterial från folkrörelsearkivet har lagts fram under 2002:

Aldén, Lars, Aronsson, Peter & Johansson, Lennart [red]: *Phénoménen Peter Wieselgren. Smålänningen som blev historiker, biograf, präst och nykterhetsman i 1800-talets Sverige*. Växjö Stiftshistoriska Sällskap – Skrifter 10. 2002.

Alexandersson, Tatjana & Hysing, Jennie: *Civilisationspartiet*. Uppsats i historia. Rudbecksskolan 2002.

Backius, Stefan: *Hällefors sockenbok. En historiografisk studie. B-uppsats i historia, Örebro universitet*. VT 2002. Även publicerad i Bergslagsarkiv 2002, s 63–83.

Berndtson, Lotta: »Jag älskar söndagsskolan och villigt skyndar dit«. *De kristna och de socialistiska barnverksamheterna och om ideologiernas och diskursernas betydelse för verksamheterna åren 1890–1920*. D-uppsats i historia, Örebro universitet. HT 2002.

Bernström, Kerstin: *Vad gjorde kvinnorna i Betel? Undersökning om kvinnliga pionjärinsatser 1854–1904 i Örebro Första Baptistförsamling*. Uppsats i lokalhistoria 2002.

Bjarne, Ann-Sofi: *Missionshuset Betlehem. »Och det hände sig vid den tiden...« Ja, vad hände egentligen?* Uppsats i bebyggelsehistoria, Göteborgs universitet. VT 2002.

Blomkvist, Ingrid: *Anton Englund – torparsonen som blev skicklig bildhuggare och konstnär. Biografiska skildringar 1865–1928.* Uppsats i lokalhistoria 2001.

Brattström, Siv: *Amerikaemigrationen från Stora Mellösa socken 1854–1890.* C-uppsats i historia, Örebro universitet. HT 2002.

Eliasson, Bertil: *Civilisationspartiet – ett parti med sunt förnuft?* B-uppsats i historia, Örebro universitet. VT 2002.

Eliasson, Bertil: *Företagsnämnden i Kvarntorp 1947–57 – en studie om arbetarinflytande.* C-uppsats i historia, Örebro universitet. HT 2002.

Eriksson, Sven: *Konflikter vid Avos och Örebro pappersbruk 1920–1938. I en jämförelse med konflikter i Sverige och med teorier om konfliktsminskningen under 1920–1930-tal.* B-uppsats i historia, Örebro universitet. HT 2002.

Färnlöf, Märilt: *Vägen till källorna. En brukarundersökning av den faktiska användningen av arkivkällor i C-uppsatser i historia.* C-uppsats i arkiv- och informationsvetenskap, Mitthögskolan. HT 2001.

Gidegran, Sofia: *Kvinnor och förvärvsarbete under efterkrigstiden – en jämförande studie av män och kvinnors arbetssituation på skofabriker i Örebro.* B-uppsats i historia, Örebro universitet. VT 2002.

Hammelin, Staffan: *Arbetardemokrati. En undersökning av Logen 211 Brand av Nykterhetsorden Verdandi 1908–1910 samt 1920–1921 samt en jämförande undersökning av den lokala arbetarrörelsen i Örebro 1920–1921.* C-uppsats i historia, Örebro universitet. VT 2002.

Johansson, Per: *Arbetarnas makt och den patriarkala omvandlingen vid Hammars Glasbruk under 1930- och 1940-talen.* C-uppsats i historia, Örebro universitet. HT 2001.

Kuremyr, Martin: *»Förstklassiga människor i förstklassiga samhällen«. Rasbiologi och rashygien i Civilisationspartiets utopiska framtidsvision 1924–1940.* B-uppsats i historia, Örebro universitet. VT 2002.

Mahmic', Omer: *En ny dimension. Hur såg miljöpartiet på sin ideologi, samt hur ville miljöpartiet placera sig i den svenska politiken 1981–1985.* C-uppsats i historia, Örebro universitet. VT 2002.

Nilsson, Anna Karin: *Örebro kvinnoföreningars samarbetskommitté. En personlig betraktelse.* Kurs i historia, Komvux i Örebro. VT 2002.

Näslund, Malin: *Kärlek utesluter inte kontroll. Församlingstukt i Brödrarförsamlingen, Örebro 1874–1930.* C-uppsats i historia, Örebro universitet. VT 2001.

Sandberg, Anders: *Idrottsponsoringens utveckling i Sverige under 1900-talet – med ett specifikt nedslag i Örebro Sportklubbs sponsoringverksamhet 1921–1986.* B-uppsats i historia, Örebro universitet. VT 2002.

Sarja, Karin: *»Ännu en syster till Afrika«. Trettiosex kvinnliga missionärer i Natal och Zululand 1876–1902.* Doktorsavhandling i missionsvetenskap, Uppsala universitet. 2002.

Sörlin, Finn: *Kvinnans roll i Blå bandet under åren 1920–1922.* B-uppsats i historia, Örebro universitet. VT 2002.

Thern, Malin: *Fackföreningsrörelsens syn på likalönen och andra kvinnofrågor. En studie av Beklädnadsfolket, Beklädnads avd 17 och Sko- och Läder avd 17, 1946–1951.* B-uppsats i historia, Örebro universitet. VT 2002.

Thor, Clas & Lahall, Jan-Peter: *Fågelliv betyder orden. Vandringar i Erik Rosenbergs riken.* 2002.

Undervisning och bildningsarbete

Liksom tidigare år har Universitetets elever i historia, ekonomisk historia och nordiska språk haft lektioner på arkivet, då ArkivCentrums material och uppslag till uppsatsämnen diskuterats, varit flitiga besökare. Besök har också gjorts av Komvuxelever i Örebro samt elever från Karolinska, Risbergska och Rudbecksskolan i Örebro.

Utöver studenter och skolelever har släktforskargrupper och studiecirkel och andra besökt arkivet under året. Som exempel på besökare under året kan följande nämnas: Rotaryklubbens Örebro södra programkommitté den 15 januari, Degerfors hembygdsförening den 30 januari, lärarkandidater i historia den 28 februari, Svensk handel i Örebro den 7 mars, STF:s Närkeskrets den 11 april, Askersunds föreläsningsförening den 22 maj, HTF Örebro den 7 september, Pensionärsuniversitetet den 16 oktober, Örebro släktforskare den 3 december.

De visningar och presentationer som genomförs i samband med studiebesök och möten är ett mycket viktigt medel för att förankra arkivet och möda läggs ner på att göra presentationerna trevliga och informativa. Visningarna har vanligtvis genomförts av *Håkan Henriksson*, *Yvonne Bergman*, *Per Roth* och *Göran Henrikson*.

Under året har *Yvonne Bergman*, *Göran Henrikson* och *Håkan Henriksson* medverkat med föreläsningar på Lokalhistoriska Sällskapet kurs i Lokalhistoria i Örebro län. *Håkan Henriksson* har ansvarat för undervisningen för universitetets studenter om materialet på ArkivCentrum

liksom för de flesta skolgrupperna.

Den 10 och 11 april höll arkivet en kurs i arkivkunskap för medlemmar i länets hembygdsföreningar. Kursen som besöktes av 24 kursdeltagare planerades och genomfördes av *Yvonne Bergman* med hjälp av *Håkan Henriksson*.

Den 16 oktober ledde *Yvonne Bergman* en arkivkurs för medlemmar i Sköllersta hembygdsförening.

Håkan Henriksson deltog under året i förberedelsearbetet för skapandet av en arkivväska för skolbruk i Örebro län. Initiativtagare till projektet är Landsarkivet i Uppsala.

Han har också varit kursledare för universitetskursen *Bergshantering och bergslagsbygd* i Nora samt medverkat som föreläsare vid kursen.

Lokalhistorisk kurs

Lokalhistoriska sällskapets 2-terminerskurs i Lokalhistoria i Örebro län som drivs i samarbete med ArkivCentrum har blivit en stor framgång. Under våren och hösten hölls sällskapets fjärde kurs. Ett fyrtiotal elever började kursen, som behandlar Örebro läns historia från stenåldern och framåt och ett trettiotal av dem fullföljde alla kursmoment.

Kursens växande framgång visar, att det finns ett intresse och ett behov av en fördjupad kunskap om Örebro län.

Kursledare är *Yvonne Bergman* och *Sören Klingnéus* vilka också medverkar som lärare. Lärarna hämtas förutom från Universitet från Örebro läns museum, Örebro Stadsarkiv, ArkivCentrum och Lindesbergs museum. Kursen är ett utmärkt exempel på ett positivt samarbete mellan kulturarvsverksamheter i länet. Huvudman

Revisionsberättelse

Undertecknade, utsedda att granska Folkrorelsernas arkiv i Örebro län räkenskaper och förvaltning för år 2002, får härmed avge följande berättelse.

Räkenskaperna har granskats och befunnits vara ordentligt förda samt alla inkomster och utgifter försedda med verifikationer. Kassörens årsrapport har granskats och överensstämmer med räkenskaperna.

Vid revisionen har vi sålunda funnit att allt är i sin ordning och föreslår mötet

att ge styrelsen och kassören ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar

att fastställa balans- och resultaträkning.

Örebro den 25 februari 2003

Lennart Andersson

Lennart Andersson

Lilian Wistrand

Lilian Wistrand

för kursen är Lokalhistoriska Sällskapet i samarbete med Folkuniversitetet och ArkivCentrum.

Arrangemang och utåtriktade aktiviteter

Den 25 januari arrangerades på ArkivCentrum en hindersmässoföreläsning i samarbete med Lokalhistoriska Sällskapet. Föreläsare var också detta år den kände historikern docent *Dick Harrison* som föreläste under rubriken *De vilda nunnorna i Poitiers. Om kvinnomakt och gangstervälde i 500-talets Gallien*. Ett femtiotal besökare åhörde den fängslande föreläsaren.

Den 17 oktober höll docent *Jan Brunius* från Riksarkivet en föreläsning om *Nya fynd från Närkes medeltid. Om de medeltida bokfragmenten i Riksarkivet*. 55 personer var närvarande. Arrangörer var Arkivcentrum och Lokalhistoriska Sällskapet.

På samma plats och med samma arrangörer höll länsmuseumchef *Lars Skoghäll* föredrag under

titeln *Fattigvård i brytningstid – den stora inventeringen*. 31 intresserade hade kommit för att lyssna på hur socialvården var organiserad i äldre tider.

Välbesökt bokmessa och förnyad Arkivens Dag

Som under tidigare år samverkade arkivföreningarna på ArkivCentrum med Örebro läns museum och Örebro läns hembygdsförbund kring ett bokbord på länets bokmessa på Örebro

Slott den 8–10 november. Försäljningen gick bra och inbringade ett överskott. Placeringen på mässan var god och en fin publikkontakt uppnåddes.

Den gemensamt arrangerade Arkivens Dag på länsmuseum den 9 november blev mycket lyckad. 350 besökare besökte arrangemangen som bestod av utställningar, föredrag och tipspromenad.

I Örebro län prövade arkiven för första gången ett nytt grepp. I stället för att varje arkiv hade

Öppet Hus samlades man i år alltså gemensamt på läns museet där varje arkiv fick tillfälle att göra en mindre utställning. Folk-rörelsearkivet presenterade i en monter ett antal unika föremål och handlingar kring Kinamissionen och Spanska inbördeskriget.

Folk-rörelsearkivets ordförande *Thord Strömberg* höll ett föredrag under rubriken: *Husbondens röst: media och Harald Aronsson under det röda 70-talet*. Om *Häxor och häxprocesser under 1600-talet* föreläste *Marie Lennerstrand* från Dalarnas forskningsråd och *Carl-Olof Steen* presenterade *Boven och poeten Lars Wivallius*.

En kommitté bestående av representanter för länets arkiv under *Yvonne Bergmans* ledning förberedde och genomförde arrangemanget. Tipspromenaden gick genom Slottsparken in till Läns museet. Förstapriset, en kulturhistorisk resa, hade sponsrats av Metaresor. Örebro läns landsting stödde Arkivens Dag med ett särskilt bidrag på 7 000 kr.

Lokaler

ArkivCentrums lokaler fungerar fem år efter invigningen utmärkt och de publika delarna vinner fortsatt stor uppskattning bland besökarna. En talarstol till föreläsningssalen samt en dataprojektor har inköpts under året.

Inflödet av handlingar till såväl Folk-rörelsearkivets som Företagsarkivets magasin har fortsatt att öka vilket under 2002 föranledde arkivföreningarna att söka en depå för att lösa tillväxtproblemen. En sådan har hittats och iordningställts i Fjugesta. Den har en yta på 180 kvm och rymmer tätpackad närmare 2 000 hm. Hyresvärd är Telia fastigheter och lokalen har blivit

inflyttningsklar i januari 2003. Den kommer att efterhand samt efter råd och lägenhet inredas under året. Hyllutrustning är dyr varför hyllor får införskaffas när medel för dessa kan anskaffas. Depån utgör en värdefull förstärkning för ArkivCentrum. Kostnaden kommer att delas mellan de bägge arkivföreningarna.

Projekt om folklig kultur

Under året påbörjades planeringen kring ett dokumentations- och förmedlingsprojekt om folklig kultur i Örebro län. Arkivet, Örebro läns museum och ett antal kulturskolor i länet ska tillsammans dokumentera Folkets hus, Folkparker och bygdegårdar och sedan presentera denna dokumentation i utställningar, en bok och skolföreläsningar med teater, dans och musik. Projektet fick namnet *Bildningsborg och syndanäste*. Medel till projektet har sökts på flera håll och hittills har medel erhållits från Stiftelsen framtidens kultur, Stiftelsen Sparbanken Nya, Örebro läns landsting, Karlskoga och Örebro kommuner. Projektet kommer att upprätta en gemensam hemsida: www.folkpark.nu där projektet kan följas och som kommer att utformas till en nätutställning om folkparker, folkets hus och bygdegårdar.

En arkivinventering, en byggnadshistorisk inventering och en skrivarkampanj ligger i startgroparna. En dokumentation av musikutbudet påbörjades redan under hösten. Den utförs av *Bo Fransson*.

Avslutning

Arkivets femte år på ArkivCentrum har varit ett bra år. Fyllt

av hårt arbete och goda resultat.

Ekonomi har varit i balans, investeringar i teknisk utrustning och inventarier har kunnat göras. Inflödet av handlingar har som vanligt varit stort och genom personalförstärkning och inkomstbringande uppdrag har det varit möjligt att göra mycket stora förteckningsinsatser.

Tillsammans med Örebro läns företagsarkiv har en arkivdepå i Fjugesta hyrts för en period på 10 år och till ett förmånligt pris. Depån är på 180 kvm och rymmer med effektiv tätpackning upp mot 2 000 hm. En utmaning de närmsta åren blir att finansiera en hyllinredning. Besökarsiffrorna är goda och antalet uppsatser gjorda på material i arkivet är många även om inte 2001 års mycket goda resultat kunde överträffas.

Ett spännande projekt i samarbete med Örebro läns museum och länets kulturskolor om den folkliga kulturen i bygdegårdar, folkets hus och parker har förberetts och kommer att präglade innevarande och nästa års verksamhet. Samarbete med andra kulturarvs- och kulturverksamheter är viktigt för arkivet och vi ser med stora förhoppningar fram mot samarbetet inom projektet *Bildningsborg och syndanäste*.

De insatser som uppnåtts är resultat av en engagerad, kunnig och slitstark personal. De många verksamhetsgrenarna, ambitionerna och nödvändigheten att dra in pengar till verksamheten nöter på och urholkar långsiktigt personalens krafter.

Ett välvilligt och uppskattande ekonomiskt stöd till verksamheten är också en förutsättning för våra framgångar liksom intresserade och lojala medlemsorganisationer. Örebro läns landsting,

B-Post

Avsändare:
ArkivCentrum Örebro län
Nikolaigatan 3
702 10 ÖREBRO

Örebro och Karlskoga kommuner liksom Riksarkivets enskilda nämnd har bidragit till den ordinarie verksamheten. Projektet *Bildningsborg och syndanäste* har under året fått stöd av Stiftelsen framtidens kultur, Sparbanks-Stiftelsen Nya, Örebro läns landsting och Karlskoga kommun.

Till alla: personal, medlemmar och medfinansierare vill styrelsen avslutningsvis framföra ett varmt tack.

Örebro i februari 2003
Styrelsen

Arbetsplan för 2003–2004

- Fortsatt satsning på ordnings- och förteckningsarbete.
- Tillsammans med Örebro läns företagsarkiv inreda den nya arkivdepån.
- Tillsammans med Läns museet och länets kulturskolor genomföra ett dokumentations- och förmedlingsprojekt kring länets bygdegårdar, Folkets hus och parker.
- Ordna kurser i arkivkunskap för medlemmarna.
- Tillsammans med Örebro universitet undersöka förutsättningarna för insamlandet av dokumentation kring alternativmedicin.

www.arkivcentrum.t.se

Foto ur Örebro läns CUF-distrikts arkiv.

Då firade man 25 år...

»Eftersom distriktet under året har fyllt 25 år lades höstens stämma upp som jubileumsfest. Jubiléet hölls den 15 november [1953] på Nya Teatern i Örebro. Festen hölls under stor tillslutning av såväl gamla som nya medlemmar. (...) Man samlades sedan till gemensam middag på Stora Hotellet och därefter blev det samkväm och underhållning...« [Ur dåvarande SLU-distriktets verksamhetsberättelse 1953].

Vi gratulerar...

200 år

- Örebro läns hushållningssällskap

120 år

- Örebro läns slöjdförening

90 år

- SKFT avd 012, Örebro
- Jägareförbundet Örebro län
- Örebro läns biodlarförbund

80 år

- Almby idrottsklubb
- Synskadades riksförbund Örebro län
- Pershyttans folkets husförening
- Holmens villaägareförening

75 år

- CUF Örebro län
- Örebro filatelistförening
- Fjugesta idrottsförening
- Örebro Röda Korskrets
- Svartå folkets husförening

70 år

- Örebro teaterförening

60 år

- HTF avd 68, Örebro
- Örebro läns stövarklubb
- Garphyttans frikyrkoförsamling

40 år

- Gospelkören Joybells
- Oxhagens ekonomiska förening

30 år

- Örebro zontaklubb
- Socialistiska partiet i Örebro
- Haga socialdemokratiska förening

25 år

- Axberg-Hovsta hembygdsförening
- Teknis gosskör

ArkivCentrum Örebro Län

Folkrörelsernas Arkiv i Örebro Län
och Örebro Läns Företagsarkiv
i samarbete

Nikolaigatan 3 • 702 10 ÖREBRO
Tfn 019-611 29 00 (även texttfn)
Fax 019-611 81 20
E-post:
arkivcentrum@arkivcentrum.t.se
Internet: www.arkivcentrum.t.se

Öppet måndag, onsdag–fredag
kl 08.30–17.00
och tisdagar kl 08.30–20.00
lunchstängt kl 12.00–13.00